На території України перші кроки з практичного впровадження Добровільних угод з енергоефективності здійснюються Національним екологічним центром України в рамках проєктів:

1. Енергоефективні міста України: спрямування на Європейський Зелений Курс. 2022 рік. Фінансується Міжнародним Фондом Відродження за кошти Європейського союзу;
2. Sustainable energy positive & zero carbon communities (SPARCS) (Сталі енергетично позитивні та безвуглецеві громади). 2019-2024 роки. Фінансується за програмою досліджень та інновацій Європейського Союзу «Горизонт 2020».

Основним ініціатором Добровільних угод з енергоефективності мають виступати місцеві органи влади. Підтримку та вирішення спірних питань з природними монополіями енергопостачання мають забезпечувати Національні регулятори: Державне агентство з енергозбереження та енергоефективності України та Мінрегіонрозвитку.

Література

1. Матеріали проєкту: Енергоефективні міста України: спрямування на Європейський Зелений Курс. URL: https://necu.org.ua/proyekty/european_green_course/.
2. Матеріали проєкту: Сталі енергетично позитивні та безвуглецеві громади. URL: https://necu.org.ua/proyekty/sparcs/.

ОБЛІК КІЛЬКОСТІ ОСОБЛИВО ОХОРОНЯЄМИХ ТЕРИТОРІЙ В ОЦІНЦІ РЕКРЕАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПОДІЛЬСЬКОГО РАЙОНУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

***Вовкодав Г.М.**, к.х.н., доц., **Бекмурадов І.**, маг.,*
Одеський державний екологічний університет, м.Одеса, Україна
Galinakoltykova258@gmail.com

Однією з таких територій є ландшафтний заказник „Березівський", розташований біля с. Федірівка Подільського району. Площа заказника - 1534 га. Заказник створено у 1980 р. Початкова площа заказника - 1503 га. Територія заказника являє собою лісовий масив на межі лісостепу і степу, з віковими дубами та єдиними в області насадженнями берези. Заказник має велике ґрунто- та водозахисне значення. Заказник багатий на флору та фауну, на його території ростуть рідкісні та зникаючі види рослин. Під назвою «Урочище Березівське» заказник існував ще до 1969 р.

Згідно з даними екологічного обстеження 2003 р заказник являє собою залишки природного дубового лісу, без природних насаджень берези. Декілька штучно насаджених дерев берези ростуть лише біля ставка. За даними

обстеження заканик є цінним лісовим урочищем з ділянками дуба черешчатого та скельного, рідкісними рослинами та угрупованнями, в тому числі з Червоної та Зеленої книг України.

Відповідно до останнього геоботанічного районування, він знаходиться в Південноподільському окрузі дубових лісів та лучних степів Української лісостепової підпровинції Східноєвропейської провінції дубових лісів, остепнених луків і лучних степів Лісостепової підобласті Євразійської степової області.

Заказник „Березівський" організовано рішенням Одеського виконкому від 30 грудня 1980 р. Він представляє собою лісовий масив площею 1534 га, розташований в кварталах 76-106 Подільського лісництва Подільського держлісгоспу об'єднання „Одесаліс ". Він є одним з великих лісових масивів на півночі Одеської області. Його протяжність з північного заходу на південний схід становить 11 км, ширина масиву змінюється від 0,6 (по краям) до 2,5 км (в центральній частині). На територіїзаказника всього виявлено 338 видів судинних рослин, які належать до двох відділів: Polypodiophyta (1 вид) та Magnoliophyta (337 видів), 3 классів: Polypodiopsida (1 вид), Magnoliopsida (296 видів), Liliopsida (41 вид), 44 порядків, 65 родин, 223 родів. Magnoliophyta включає два класи: Magnoliopsida та Liliopsida (відповідно 84,6% та 13,9% видового складу), таким чином, переважна кількість видів належить до класу Magnoliopsida.

Значна кількість видів концентрується в таких родинах, як Asteraceae (47 видів), Lamiaceae (29 видів), Fabaceae (29 видів), Poaceae (24 види), Rosaceae (18 видів).

Аналіз життєвих форм, який передбачає більш глибоке пізнання взаємозв’язку рослин з навколишнім середовищем, показав, що на дослідженій території більшу частину складають травянисті форми - 83,1%. Серед них переважають багаторічники (51,5%), 19,8% приходиться на долю однорічників та 4,4% – на долю дворічників. На долю рослин, які в різних умовах виступають в ролі різних життєвих форм, приходиться 10,1%. Дерев'янистих видів набагато менше, їх доля складає 16,9% від загальної кількості видів.

Схожий біоморфологічний спектр наводиться і для північно-західного Причорномор'я.

Флора даного заказника багата корисними рослинами. Найбільшу частину флори складають лікарські рослини: їх нараховується 259 видів, що складає 76,6%, порівняно багато у флорі кормових (200 видів, 59,2%), медоносних (199 видів, 58,9%) та вітамінних рослин (159 видв, 47,0%). Під час дослідження флори заказника „Березівський" особливу увагу було приділено раритетним видам. Були виявлені такі рідкісні та зникаючі види рослин, які занесені до Червоної книги України (3 вида: Epipactis helleborine (L.) Crantz, Lilium martagon L., Neottia nidus-avis (L.) Rich,) та Червоного списку Одеської області (11 видів: Adonis vernalis L., Amygdalus папа L., Asparagus tenuifolius Lam., Campanula persicifolia L., Convallaria majalis L., Iris graminea L., /. hungarica Waldst. et Kit, Leopoldia tenuiflora (Tausch) Heldr, Scilla bifolia L., Valeriana stolonifera Crezn, Veratrum nigrum L.). Adonis vernalis також занесений до додатку до Конвенції про

міжнародну торгівлю видами дикої фауни та флори, які знаходяться під загрозою зникнення.

Хотілось би окремо заначити значення та цінність урочища “Катеринка”.

Урочище «Катеринка» в межах південних областей України — явище унікальне. За всіма ознаками його також можна віднести до пам'яток природи, хоч воно і є продуктом людської праці. Тут можна зустріти багато цікавого, чудового, рідкісного і незвичайного як серед флори, так і серед фауни. Відноситься наше урочище до лісів першої групи - як водоохоронний та ґрунтозахисний ліс. Тому всі лісоохоронні роботи підпорядковані тут цій меті.

Площа урочища становить 1117 гектарів, у тому числі покрито лісом 858 гектарів. З них природного лісу - 25 гектарів - це в основному зарості лози, верби деревовидної, вільхи чорної та інші. Тягнеться цей масив вузькою смугою вздовж правого берега річки Кодими. Ця ділянка лісу найстаріша - з неї почалося урочище. Решта 833 гектарів - лісонасадження штучного походження, в тому числі соснові насадження - 718 гектарів, дубів - 64, білої акації, тополі, берези - 51. 259 гектарів угідь не покриті лісом. Це луко-болотяна місцевість Кодими з заростями очерету, осоки, територія під водою, а також сінокоси, рілля та інші корисні землі. Всі лісонасадження в урочищі уже поминули стадію молодняку, незначна їх частина жердинного віку, а основна - середньовікова, є невеликі ділянки достигаю чого лісу. Стиглого чи перестиглого немає. Проте в урочищі є досить цікаві і цінні екземпляри дерев, які стали природними пам'ятками. Найстарішою серед безлічі інших дерев є окрема верба. Росте вона в центрі лісу біля Савкового озера. Це дерево - пам'ятка, її вік наближається до двох сотень років. На жаль; верба все-таки доживає свій вік. Ще зовсім недавно природною пам'яткою в урочищі були «Три дуби», які знаходились в сьомому та восьмому кварталах. Одного з цих велетнів буря вивернула з коренем, інші два - продовжують відраховувати роки. Вони мають ще солідний вигляд. Спеціалісти визначають вік цих двох дубів у 145—155 років. Незвичайною пам'яткою природи в урочищі були насадження ялини звичайної на самому березі Кодими. Це єдине насадження, що нормально розвивалося в умовах степу. Насадження ялини добре вкоренилося. Але в 1986 році, після аварії на Чорнобильській АЕС, насадження ялини пропало.

Загалом в урочищі “ Катеринка” виявлено 347 видів судинних рослин, що належать до 167 родів, 73 родин 4 відділів. Найчисельнішим є відділ Покритонасінні, що нараховує 333 види, що належать до 69 родин. Провідними родинами є: Складноцвіті, Злакові, Бобові, Губоцвіті, Розові, Жовтецеві. Найменш чисельними є Папоротеподібні - включають лише 1 вид. Оскільки ліс має штучне походження, то більшість видів деревних рослин є інтродукованими. А от береза бородавчаста (Betula penduba) потрапила до нашого лісу з північних районів за допомогою вітру та птахів. В урочищі “ Катеринка” виявлені досить цікаві трав’янисті рослини: у заболочених місцевостях зустрічається єдиний комахоїдний вид Пухирник звичайний (Urtscularia vulgaris). А в насадженнях дуба - фізаліс – рослина яка вважається ергазіофітом (“втікачем з культури”), але як він потрапив у далекі від населених

пунктів квартали, залишається невідомо. Цікаво, що пануючий вид родини злакові очерет звичайний (Phragmites australis) має висоту від 1,2 м (де виходять підгрунтові води) до 4,20 м (в межах річки Кодима). Також в урочищі " Катеринка" поширені три види рогозів: рогіз вузьколистий (Typha angutifolia), рогіз широколистий (Typha latifolia), рогіз Лаксмана (Typha laxmani). Рогози, різні види осок, ситників та інші гідрофільні рослини мають важливе естетичне значення, оскільки можуть використовуватись для декорування штучних водойм. Також естетичне значення мають: Кермек Гмеліна (Limonium gmelini), Лещиця Палласа (Gypsophila glomerata Pall), Холодок лікарський (Asparagus officinalis), Ковила Лессінга (Stipa Lessingiane) - їх використовують для декорування букетів, що може загрожувати поширенню цих рослин в природі. А щодо лікарських рослин, то й говорити годі, адже більшість рослин урочища "Катеринка" мають лікувальні властивості.

ОЦІНКА ЧИННИКІВ ЩО ОБМЕЖУЮТЬ РОЗВИТОК РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТСЬКОЇ СФЕРИ КОДИМСЬКОГО РАЙОНУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

***Вовкодав Г.М.**, к.х.н., доц., **Бекмурадов І.**, маг.,*
Одеський державний екологічний університет, м. Одеса, Україна
Galinakoltykova258@gmail.com

Зробивши порівняння всіх факторів привабливості рекреаційно-туристичних ресурсів, можна прийти до висновку, що і надалі основним джерелом задоволення туристичних потреб залишається природній потенціал.

В Одеській області є великі рекреаційні ресурси, які мають міжнародне значення. Вся територія Одеської області характеризується виключно сприятливими умовами та наявністю різноманітних рекреаційних ресурсів для відпочинку і лікування населення, проведення різних видів туристичної діяльності.

Вивчення рекреаційних ресурсів Одеської області та її адміністративних одиниць набуває сьогодні особливого значення. Адже, маючи великий ресурсно-рекреаційний потенціал, регіони використовують його не в повну міру та не завжди раціонально, що негативно відбивається на соціально-економічній складовій розвитку території. Це стосується і Подільського району Одеської області. Тому подальший розвиток рекреаційної діяльності вимагає поглибленого вивчення ресурсів, здатних відтворювати і розвивати фізичні, психічні, духовні та інтелектуальні сили людини, задовольняти її рекреаційні потреби.